

2012 METŲ AUDITO RINKOS APŽVALGA

2013 m. balandžio 17 d.
Vilnius

TURINYS

1. Bendra informacija	3
2. Informacija apie auditorius.....	4
3. Informacija apie auditoriaus padėjėjus	7
4. Informacija apie audito įmones	9
5. Informacija apie atliktus auditus.....	14
6. Informacija apie audito įmonių pajamas ir auditui skiriamus išteklius	18
7. Informacija apie atlikto audito kokybės užtikrinimą.....	22

1. BENDRA INFORMACIJA

Lietuvos auditorių rūmai (toliau – LAR) yra viešasis juridinis asmuo, vienijantis atestuotus auditorius (toliau – auditorius) ir įgyvendinantis auditorių profesinę savivaldą. Pagrindinės LAR funkcijos numatytos Lietuvos Respublikos audito įstatyme (toliau – Audito įstatymas), kuris įgyvendina Europos Sąjungos teisės aktus, reglamentuojančius auditorių ir audito įmonių veiklą bei jos viešąją priežiūrą. LAR, vadovaudamiesi Audito įstatymo nuostatomis, vykdo šias funkcijas:

- prižiūri auditorių, auditoriaus padėjėjų ir audito įmonių veiklą;
- tvarko auditorių, audito įmonių ir auditoriaus padėjėjų sąrašus;
- organizuoja auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūras;
- organizuoja kvalifikacinius auditoriaus egzaminus;
- organizuoja auditorių profesinės kvalifikacijos kėlimą, auditoriaus padėjėjų mokymą;
- koordinuoja auditorių padėjėjų praktikos atlikimą;
- sprendžia audito atlikimo ir auditorių profesinės veiklos gerinimo klausimus, teikia pasiūlymus dėl teisės aktų, reglamentuojančių audito atlikimą ir buhalterinę apskaitą, tobulinimo.

2008 metais įsigaliojus naujai Audito įstatymo redakcijai, kuria įgyvendinama Europos Parlamento ir Tarybos 2006 m. gegužės 17 d. direktyva 2006/43/EB dėl teisės aktų nustatyto metinės finansinės atskaitomybės ir konsoliduotos finansinės atskaitomybės audito (toliau – Audito direktyva), Audito ir apskaitos tarnyba vykdo auditorių ir audito įmonių viešosios priežiūros Lietuvoje funkciją, kuria siekiama užtikrinti finansinių ataskaitų vartotojų pasitikėjimą audituotomis finansinėmis ataskaitomis ir auditoriaus profesija.

LAR, įgyvendindami Audito įstatymą, interneto puslapyje www.lar.lt viešai skelbia auditorių, audito įmonių ir auditoriaus padėjėjų sąrašus, kuriuose kaupiama:

- audito įmonių kontaktinė informacija, taip pat informacija apie audito įmonių dalyvius bei valdymo, priežiūros organus, audito įmonių priklausymą audito tinklams;
- informacija apie auditorių darbovietes (tiek audito, tiek ne audito įmonėse);
- informacija apie sustabdytus auditorių bei audito įmonių pažymėjimus, audito įmonių galiojančias drausmines nuobaudas, auditorių galiojančias drausmines nuobaudas, išskyrus tas nuobaudas, kurios viešai neskelbiamos;
- informacija apie auditoriaus padėjėjų darbovietes audito įmonėse ir jų paskirtus praktikos vadovus.

Auditoriams ir audito įmonėms Audito įstatyme yra numatyta pareiga LAR teikti informaciją, reikalingą auditorių ir audito įmonių sąrašams tvarkyti. Be minėtos informacijos Audito įstatyme taip pat numatyta pareiga audito įmonėms teikti LAR informaciją apie audito įmonės pajamas gautas iš finansinių ataskaitų audito ir konsoliduotų finansinių ataskaitų audito (toliau – auditas). Todėl audito įmonės kiekvienais metais LAR teikia audito įmonės metinę ataskaitą¹, pagal LAR prezidiumo 2008 m. lapkričio 24 d. nutarimu Nr. 12.3.3 patvirtiną ir 2010 m. rugsėjo 6 d. nutarimu Nr. 11.3.1 pakeistą formą, kurioje nurodoma informacija, ne tik apie gautas audito įmonės pajamas ir šių pajamų pasiskirstymą pagal audito įmonės veiklos sritis, bet ir apie audito įmonėje dirbančių auditorių atliktus auditus, suteiktas užtikrinimo ir kitas susijusias paslaugas bei atliktus kitus patikrinimus, taip pat apie auditoriaus išvadose apie metines ir konsoliduotąsias finansines ataskaitas pareikštas nuomones.

¹ Iki 2010 m. rudens ne tik audito įmonės teikdavo informaciją LAR apie atliktus auditus, suteiktas užtikrinimo ir kitas susijusias paslaugas bei atliktus kitus patikrinimus, auditoriaus išvadose apie metines ir konsoliduotąsias finansines ataskaitas pareikštas nuomones, bet ir auditoriai, užpildydami Auditoriaus metinę ataskaitą. Todėl siekiant supaprastinti duomenų pateikimą LAR, 2010 m. rugpjūčio 2 d. LAR prezidiumas nutarė pripažinti netekusia galios LAR prezidiumo 2008 m. lapkričio 24 d. nutarimu Nr. 12.3.1 patvirtintą Auditoriaus metinės ataskaitos formą ir Auditoriaus metinės ataskaitos formos užpildymo ir pateikimo taisyklės bei 2010 m. rugsėjo 6 d. nutarimu Nr. 11.3.1 pakeitė Audito įmonės metinės ataskaitos formą.

LAR, susisteminę iš audito įmonių gautą informaciją, kiekvienais metais parengia audito rinkos apžvalgą, kurioje pateikiama statistinė informacija apie auditorius, auditoriaus padėjėjus, audito įmones, atskleidžiami pokyčiai, tendencijos, analizuojamos galimos statistinių duomenų pasikeitimo priežastys bei apibendrinamos galimos rinkos pokyčių tendencijos.

2012 metų audito rinkos apžvalga (toliau – apžvalga) parengta pagal audito įmonių pateiktus duomenis iki 2012 m. gruodžio 31 d.²

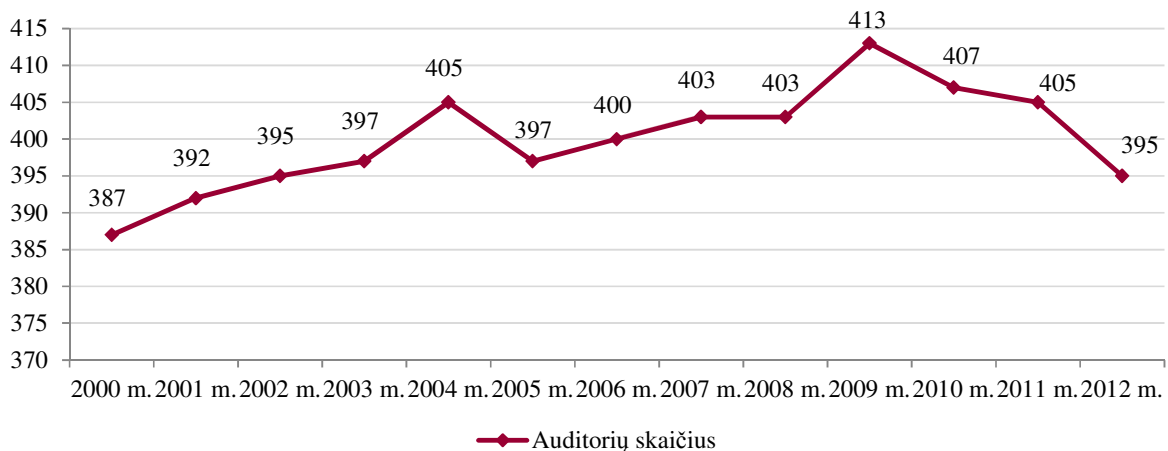
2. INFORMACIJA APIE AUDITORIUS

Auditorius tai fizinis asmuo, turintis Audito įstatymo nustatyta tvarka suteiktą auditoriaus vardą. Auditoriaus vardas suteikiamas asmenims, kurie:

- turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą;
- yra nepriekaištingos reputacijos;
- dirbo audito įmonėje ir (arba) valstybės narės audito įmonėje auditoriaus padėjėju ne trumpiau kaip 3 metus ir, jei prašymo suteikti auditoriaus vardą pateikimo metu asmuo audito įmonėje nebedirba, darbas audito įmonėje auditoriaus padėjėju buvo baigtas ne anksčiau kaip prieš 3 metus iki prašymo pateikimo dienos;
- išlaikė kvalifikacinius auditoriaus egzaminus per ne ilgesnį kaip 5 metų laikotarpį nuo pirmo kvalifikacinio egzamino išlaikymo dienos.

LAR interneto puslapyje viešai skelbiamas auditorių, kurie turi teisę atlikti auditą, išskyrus auditorius, kurių auditoriaus pažymėjimas sustabdytas³, sąrašas. 2012 metų pabaigoje⁴ į auditorių sąrašą buvo įtraukti 395 auditoriai, iš kurių 73 proc. buvo moterys ir 27 proc. – vyrai (žr. 2 pav.). Nuo 2009 metų⁵ pastebimas nuolatinis auditorių skaičiaus mažėjimas (žr. 1 pav.), ir toks auditorių skaičiaus mažėjimas nuo 2000 metų yra didžiausias: nuo 2009 metų iki 2012 metų auditorių skaičius sumažėjo 4,36 proc., vien nuo 2011 metų iki 2012 metų auditorių skaičius mažėjo 2,47 proc., kai tuo tarpu nuo 2004 metų iki 2005 metų pastebimas auditorių skaičiaus mažėjimas tesiekė 1,98 proc.

1 pav. Auditorių skaičiaus pokytis 2000–2012 metais

² Audito įmonės metinė ataskaita pateikiama LAR kasmet per 30 kalendorinių dienų pasibaigus audito įmonės finansiniams metams. 10 audito įmonių finansiniai metai nesutampa su kalendoriniais metais, todėl šioje ataskaitoje naudojami jų paskutinių finansinių metų informacija.

³ Auditoriaus pažymėjimo galiojimo sustabdymą reglamentuoja Audito įstatymas.

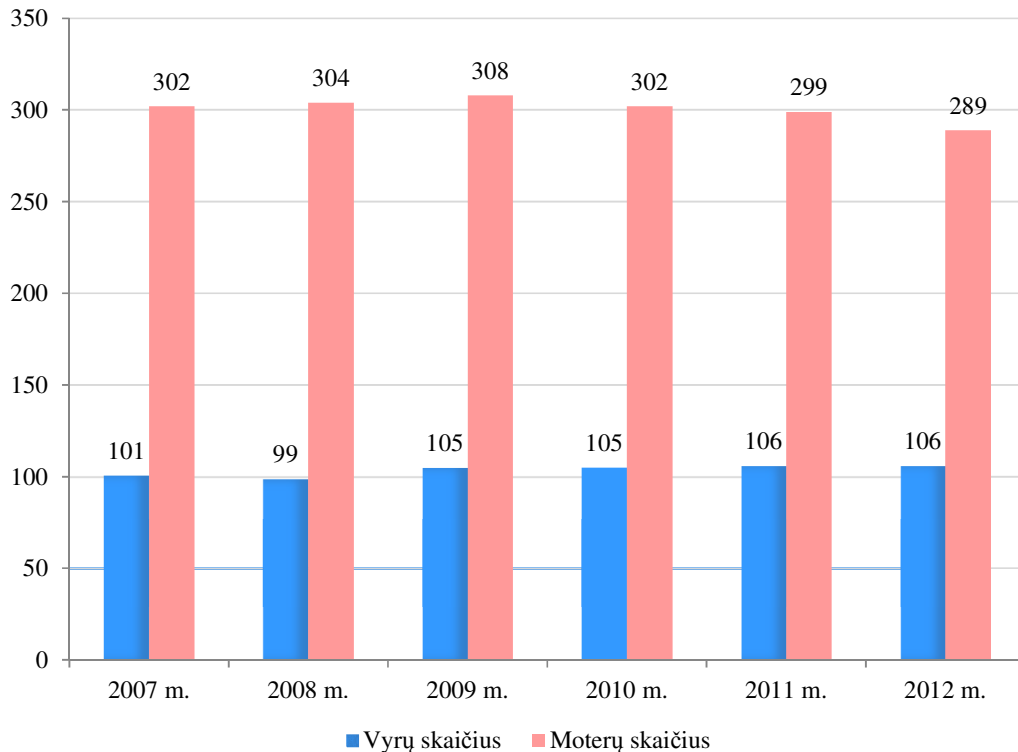
⁴ Minint 2011 metus, jeigu nenurodyta kitaip, informacija pateikiama 2011 m. gruodžio 31 d. duomenimis.

⁵ Minint, ankstesnius laikotarpius, jeigu nenurodyta kitaip, informacija teikiama pagal kiekvienų metų gruodžio 31 d. duomenis

2012 metais auditorių skaičius, lyginant su 2009 metais, sumažėjo 4 proc. Auditorių skaičiaus mažėjimui didžiausią įtaką darė tai, kad 2010 m. 3 kartus daugiau auditorių pateikė prašymus panaikinti auditoriaus pažymėjimo galiojimus, 2011 ir 2012 metais – 4 kartus daugiau, lyginant su 2008 bei 2009 metais, nors 2011 ir 2012 metais asmenų, kuriems suteiktas auditoriaus vardas, skaičius buvo 78 proc. didesnis lyginant su 2009–2010 metų laikotarpiu. Auditoriai, teikdami prašymą dėl auditoriaus pažymėjimo galiojimo panaikinimo, dažniausia priežastimi įvardina audito veiklos nevykdymą, o profesinės kvalifikacijos kėlimas ir LAR nario mokesčio mokėjimas minėtiems asmenims yra finansinė našta.

2 pav. matyti, kad auditoriaus kvalifikaciją dažniau renkasi moterys, kurių yra beveik tris kartus daugiau negu vyrų. Per paskutinius ketverius metus pastebimas nežymus auditorių moterų skaičiaus mažėjimas, kai auditorių vyrų skaičius lieka pastovus.

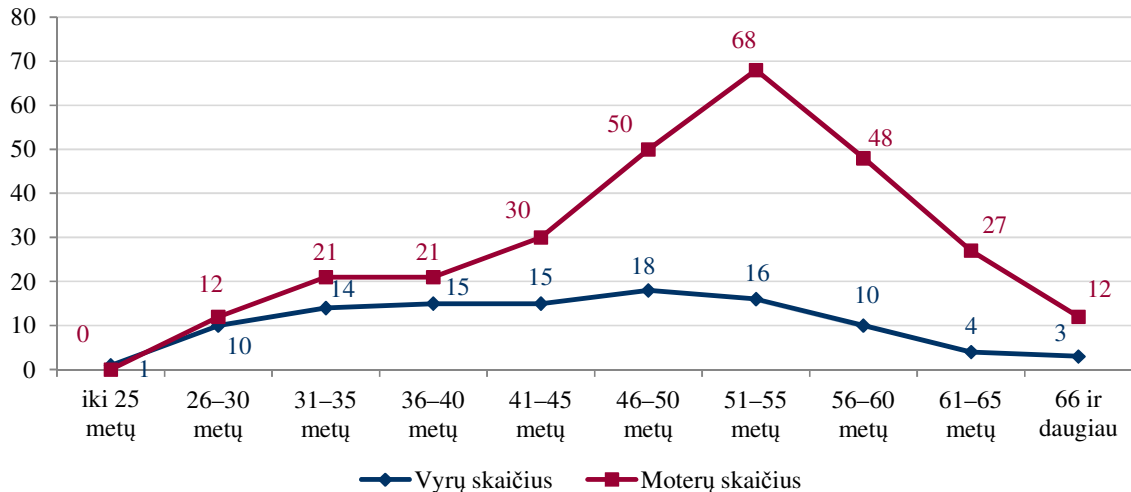
2 pav. Auditorių moterų ir vyrų skaičiaus pasiskirstymas 2007–2012 metais

2012 metais vidutinis auditorių amžius buvo 48 metai. 53,16 proc. auditorių buvo 46–60 metų amžiaus, jaunesni auditoriai, kurių amžius svyravo iki 45 metų, sudarė 35,19 proc., o vyresni negu 61 metų amžiaus auditoriai – 11,65 proc. Lyginant su 2011 metais, 2012 m. pastebimas jaunesnių auditorių, kurių amžius iki 45 metų, skaičiaus padidėjimas 1,86 proc. ir vyresnių negu 61 metų amžiaus auditorių skaičiaus sumažėjimas 1,44 proc.

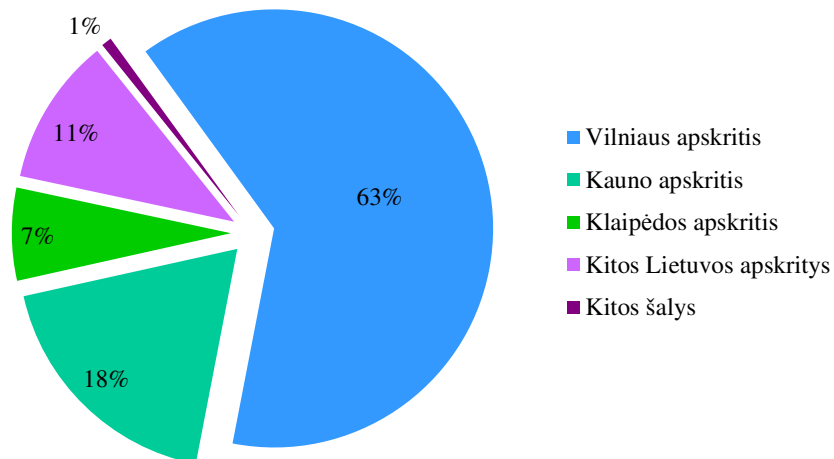
2012 metais auditorių moterų vidutinis amžius, kuris siekė 50 metų, buvo šiek tiek didesnis negu auditorių vyrų vidutinis 44 metų amžius. Lyginant su 2011 metais pastebimas auditorių moterų ir vyrų vidutinio amžiaus sumažėjimas 1 metais. 3 pav. matyti, kad daugiausiai auditorių moterų buvo nuo 51 iki 55 metų amžiaus, o tai sudaro 17 proc. visų auditorių. Priešingai negu auditorių moterų, auditorių vyrų skaičiaus amžiaus grupėse nuo 31 iki 55 metų buvo panašus, ir tai sudarė 20 proc. visų auditorių. Per paskutinius ketverius metus nuo 2007 metų iki 2010 metų auditorių vidutinis amžius didėjo 1,42 metais, 2011 metais auditorių vidutinis amžius lyginant su 2010 metais nesikeitė, o 2012 m. pastebima, kad vidutinis auditorių amžius sumažėjo beveik 1 metais.

3 pav. Auditorių vyrų ir moterų pasiskirstymas pagal amžių grupes 2012 metais

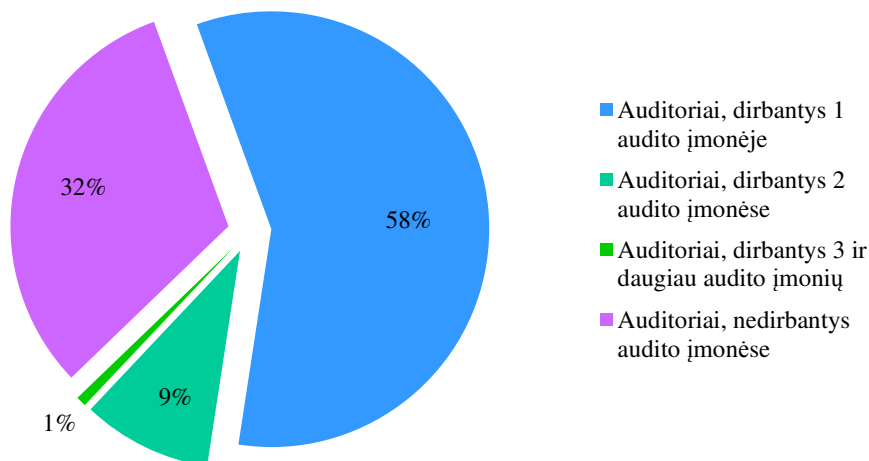
2012 metais dauguma auditorių gyveno trijuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose: Vilniuje – 58,48 proc., Kaune – 17,47 proc., Klaipėdoje – 4,3 proc. 3 pav. matyti, kaip auditoriai pasiskirstė pagal gyvenamąją vietą Lietuvos apskrityse. 2012 metais Lietuvos apskrityse, išskyrus apskričių centrus (Alytus, Kaunas, Klaipėda, Marijampolė, Panevėžys, Šiauliai, Tauragė, Telšiai, Utena, Vilnius), gyveno 13,16 proc. auditorių, o apskričių centruose – 86,08 proc. Lyginant su 2011 metais auditorių, gyvenančių Lietuvos apskrityse, išskyrus apskričių centrus, ir apskričių centruose, skaičius beveik nesikeitė.

4 pav. Auditorių pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą Lietuvos apskrityse 2012 metais

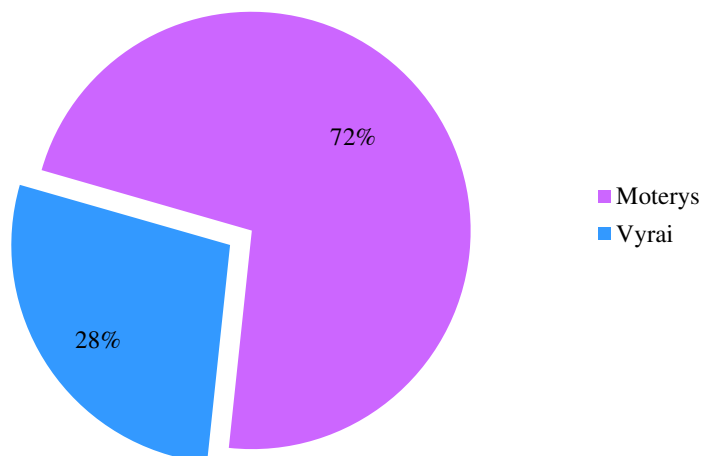
2012 metais 68 proc. visų auditorių dirbo audito įmonėse (žr. 5 pav.). Lyginant su 2011 m. auditorių, dirbančių audito įmonėse, skaičius padidėjo 1 proc. Auditoriai gali dirbti ne tik audito įmonėse, bet ir kitose įmonėse, išskyrus negali dirbti kito darbo ar eiti kitų mokamų pareigų, kurių atlikimas prieštarauja Buhalterių profesionalų etikos kodekse nustatytiems profesinės etikos principams. 2012 metais kitose įmonėse dirbo 43 proc. auditorių, kurių skaičius nekito lyginant su 2011 metais. Kai kurie auditoriai dirba ir audito, ir kitose įmonėse. Šių auditorių 2012 metais buvo 16 proc. Taip pat, kaip 2011 metais, taip ir 2012 metais 5 proc. auditorių nedirbo nei audito, nei kitose įmonėse.

5 pav. Auditorių pasiskirstymas pagal darbą audito įmonėse 2012 metais

Vadovaujantis Audito įstatymo 18 straipsnio 2 dalies nuostatomis, audito įmonės vadovas turi būti auditorius arba valstybės narės auditorius, todėl 2012 metais net 45,6 proc. Lietuvos auditorių buvo audito įmonių vadovais. 6 pav. matyti, auditorių vyrų ir moterų, užimančių audito įmonės vadovo pareigas, pasiskirstymas. Auditorių, užimančių audito įmonės vadovo pareigas, vidutinis amžius 2012 metais siekė 52 metus. 2012 metais auditorių moterų vidutinis amžius, kuris siekė 53 metus, buvo šiek tiek didesnis negu auditorių vyrų vidutinis 50 metų amžius.

6 pav. Auditorių vyrų ir moterų, užimančių audito įmonės vadovo pareigas, pasiskirstymas 2012 metais

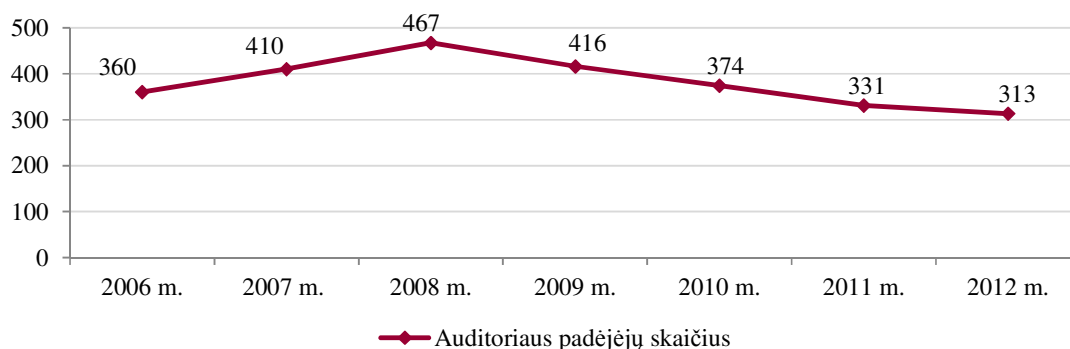
3. INFORMACIJA APIE AUDITORIAUS PADĖJĖJUS

Auditoriaus padėjėjas yra fizinis asmuo, siekiantis auditoriaus vardo ir įrašytas į auditoriaus padėjėjų sąrašą. Vadovaujantis Audito įstatymo nuostatomis, auditoriaus padėjėjas turi dirbti (t. y. atlikti praktiką) audito įmonėje ir (arba) valstybės narės audito įmonėje vadovaujant auditoriui ir (arba) valstybės narės auditoriui, kuris turi ne mažesnę kaip 3 metų auditoriaus darbo stažą, raštu sutinka vadovauti auditoriaus padėjėjo darbui ir neturi galiojančių drausminių nuobaudų iki jo paskyrimo vadovauti auditoriaus padėjėjo darbui (jei, paskyrus vadovauti auditoriaus padėjėjo darbui, auditorius gauna drausminę nuobaudą, LAR nedelsdami paskiria kitą auditorių, atitinkantį reikalavimus, vadovauti auditoriaus padėjėjo darbui).

LAR su Audito ir apskaitos tarnyba yra suderinę ir patvirtinę Auditoriaus padėjėjų praktikos atlikimo tvarkos aprašą, kuris reglamentuoja: įrašymą į auditoriaus padėjėjų sąrašą ir išbraukimą iš jo, auditoriaus padėjėjų sąrašo tvarkymą, auditoriaus padėjėjų praktikos atlikimą, auditoriaus skyrimą (atleidimą) auditoriaus padėjėjo praktikos vadovu, auditoriaus padėjėjų praktikos laiko skaičiavimą, auditoriaus padėjėjų praktikos įvertinimą ir auditoriaus padėjėjų mokymą.

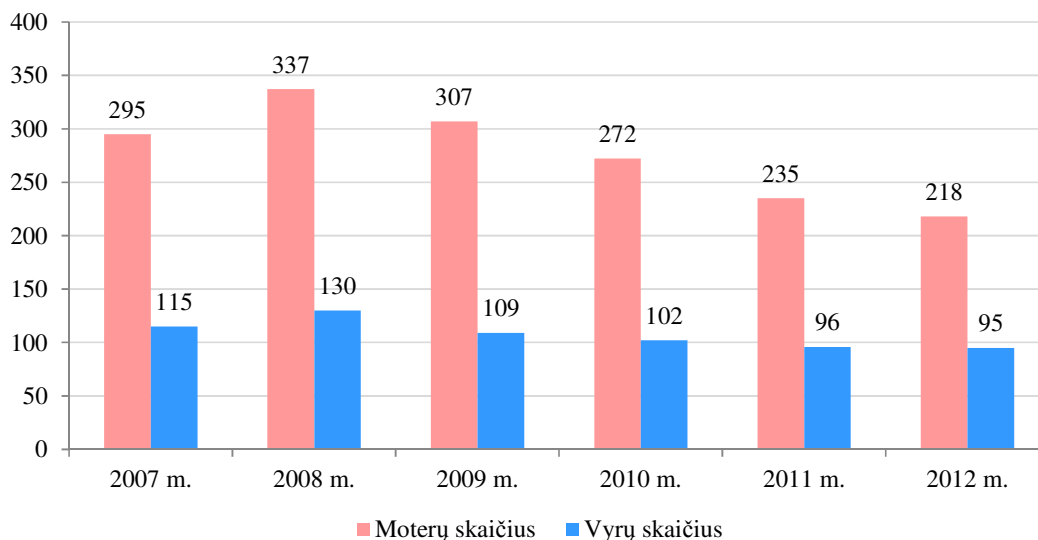
2012 metų pabaigoje į auditoriaus padėjėjų sąrašą buvo įtraukti 313 auditoriaus padėjėjų. Nuo 2008 metų pastebimas auditoriaus padėjėjų skaičiaus mažėjimas (žr. 7 pav.). 2012 metais auditoriaus padėjėjų skaičius lyginant su 2008 metais sumažėjo 32,98 proc., o tam įtakos turėjo sumažėjęs teikiamų prašymų įrašyti į auditoriaus padėjėjų sąrašą skaičius, taip pat dalis auditoriaus padėjėjų sėkmingai išlaikė egzaminus ir buvo įrašyti į auditorių sąrašą. 2009 metais į auditoriaus padėjėjų sąrašą buvo įrašyti 25 asmenys, 2010 metais – 42, 2011 metais – 26, o 2012 metais – 61. Taip pat pastebima, kad kiekvienais metais daugiau asmenų yra išbraukiama iš auditoriaus padėjėjų sąrašo negu įrašoma. 2009 metais iš auditoriaus padėjėjų sąrašo buvo išbraukti 73 asmenys, 2010 metais – 82, 2011 metais – 68, 2012 metais – 79.

7 pav. Auditoriaus padėjėjų skaičiaus pokytis 2006–2012 metais

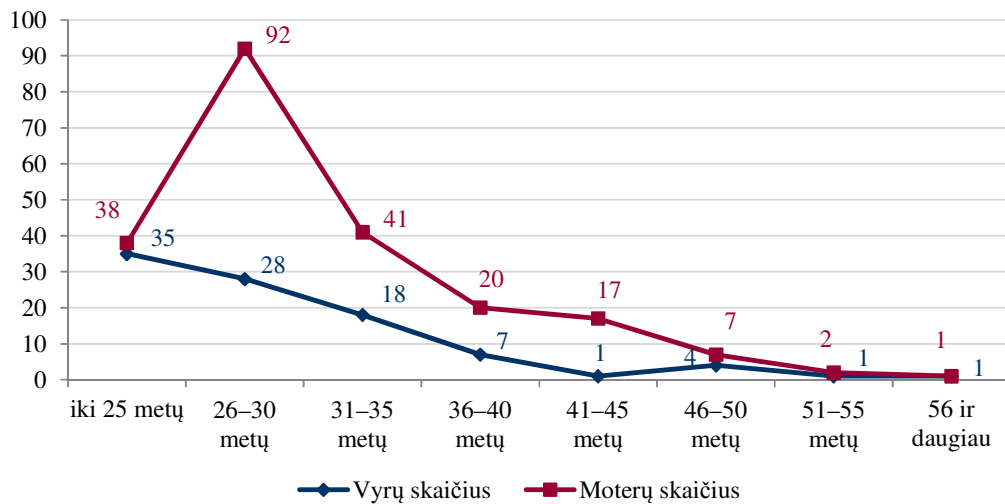
Kaip tarp auditorių, taip ir tarp auditoriaus padėjėjų moterys sudaro daugumą ir jos dažniau teikia prašymus įrašyti į auditoriaus padėjėjų sąrašą. 2012 metais auditoriaus padėjėjų moterų buvo 69,65 proc., o vyrų – 30,35 proc. (žr. 8 pav.). 2012 metais, lyginant su 2011 metais, auditoriaus padėjėjų moterų skaičius sumažėjo 1,35 proc.

8 pav. Auditoriaus padėjėjų vyrų ir moterų skaičiaus pasiskirstymas 2007–2012 metais

2012 metais vidutinis auditoriaus padėjėjų amžius buvo 31 metai. Per paskutinius penkerius metus nuo 2007 metų iki 2012 metų auditoriaus padėjėjų vidutinis amžius padidėjo 1 metais. Auditoriaus padėjėjų moterų vidutinis amžius, kuris siekė 31 metus, buvo šiek tiek didesnis negu auditoriaus padėjėjų vyrų, kurių vidutinis amžius yra 29,5 metų. 38 proc. auditoriaus padėjėjų buvo 26–30 metų amžiaus, iš kurių 29 proc. visų auditoriaus padėjėjų buvo moterys ir 9 proc. – vyrai (žr. 9 pav.). Auditoriaus padėjėjai, kurių amžius buvo iki 25 metų, sudarė 23 proc., o vyresni auditoriaus padėjėjai, kurių amžius buvo nuo 31 iki 40 metų – 27 proc. ir virš 41 metų, – 11 proc. Lyginant su 2011 metais, 2012 metais pastebima, kad 8 proc. padidėjo auditoriaus padėjėjų, kurių amžius yra iki 25 metų amžiaus, skaičius, taip pat mažėjo auditoriaus padėjėjų, kurių amžius virš 25 metų, skaičius – auditoriaus padėjėjų, kurių amžius nuo 26 iki 30 metų, skaičius sumažėjo 5 proc., nuo 31 iki 40 metų – 3 proc., virš 41 metų – 1 proc.

9 pav. Auditoriaus padėjėjų vyrų ir moterų pasiskirstymas pagal amžių grupes 2012 metais

4. INFORMACIJA APIE AUDITO ĮMONES

Audito įmonė tai į audito įmonių sąrašą įrašyta įmonė. Vadovaujantis Audito įstatymo nuostatomis įmonė gali pradėti audito veiklą tik tada, kai LAR sprendimu ji įrašoma į audito įmonių sąrašą. Į audito įmonių sąrašą gali būti įrašytos Lietuvos Respublikoje įregistruotos įmonės ir valstybių narių audito įmonės, įsteigusios Lietuvos Respublikoje filialus, ir kitos valstybių narių audito įmonės, pageidaujanti atlikti auditą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Įmonė siekianti būti įrašyta į audito įmonių sąrašą, LAR turi pateikti šiuos dokumentus:

- prašymą, kuriame turi būti nurodytas įmonės pavadinimas, kodas, buveinės adresas, telefonas, įmonės dalyvių vardai, pavardės, adresai, kiekvieno dalyvio balsavimo teisės, pažymėjimų, kuriais įrodomas auditoriaus vardo suteikimas, numeriai ir kiti Audito įstatyme nustatyti duomenys, reikalingi įtraukti į audito įmonių sąrašą. Kai registruojama valstybės narės audito įmonė, turinti filialą Lietuvos Respublikoje, papildomai pateikiami duomenys apie valstybės narės auditorius ir filialą;
- dokumentus, patvirtinančius, kad įmonė yra apdraudusi įmonės civilinę atsakomybę Audito įstatymo nustatyta tvarka.

LAR prieš priimdami sprendimą įrašyti įmonę į audito įmonių sąrašą Juridinių asmenų registre patikrina įmonės įregistravimą ir kitus duomenis ir, įsitikina, kad įmonė atitinka Audito įstatymo 18, 19 ir 20 straipsnių reikalavimus:

1. Vadovaujantis Audito įstatymo 18 straipsniu audito įmonėse:

- ne mažiau kaip 3/4 dalyvių turi būti auditoriai, valstybių narių auditoriai, audito įmonės ir (arba) valstybių narių audito įmonės;
- vadovas turi būti auditorius arba valstybės narės auditorius;
- jeigu yra sudaroma valdyba, daugiau kaip pusė valdybos narių turi būti auditoriai ir (arba) valstybių narių auditoriai.

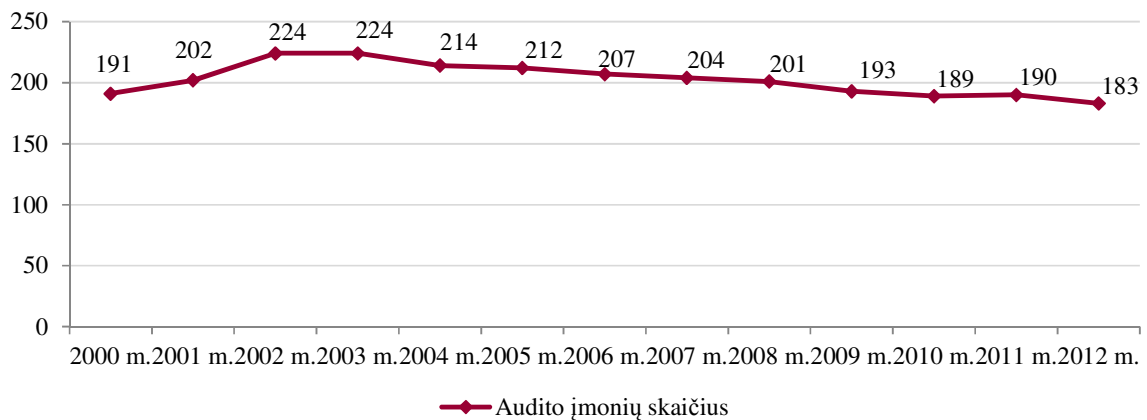
2. Vadovaujantis Audito įstatymo 19 straipsniu, audito įmonės turi būti nepriekaištingos reputacijos. Audito įmonė laikoma nepriekaištingos reputacijos, jeigu:

- šios įmonės dalyviai ir šioje įmonėje dirbantys auditoriai laikomi nepriekaištingos reputacijos;
- ji nėra patraukta baudžiamojon atsakomybėn arba jos patronuojanti įmonė nėra patraukta baudžiamojon atsakomybėn.

3. Vadovaujantis Audito įstatymo 20 straipsniu audito įmonė privalo drausti savo civilinę atsakomybę profesinės civilinės atsakomybės draudimu. Jei audito įmonė atlieka auditą tik kitose negu viešojo intereso įmonėse, jos metinės profesinės civilinės atsakomybės draudimo suma turi būti ne mažesnė kaip 100 000 Lt. Jeigu audito įmonė atlieka auditą viešojo intereso įmonėse, jos profesinės civilinės atsakomybės draudimo suma turi būti ne mažesnė kaip 200 000 Lt vienam draudžiamajam įvykiui ir 500 000 Lt visiems draudžiamiesiems įvykiams per metus.

2012 metų pabaigoje audito įmonių sąrašė buvo 183 audito įmonės (žr. 10 pav.). Lyginant su 2011 metais, 2012 metais audito įmonių skaičius sumažėjo 3,7 proc. Nuo 2003 metų pastebimas nuolatinis audito įmonių skaičiaus mažėjimas, kuris svyravo nuo 4,5 proc. iki 0,9 proc., išskyrus 2011 metais, kai audito įmonių skaičius padidėjo 0,5 proc.

10 pav. Audito įmonių skaičiaus pokytis 2000–2012 metais

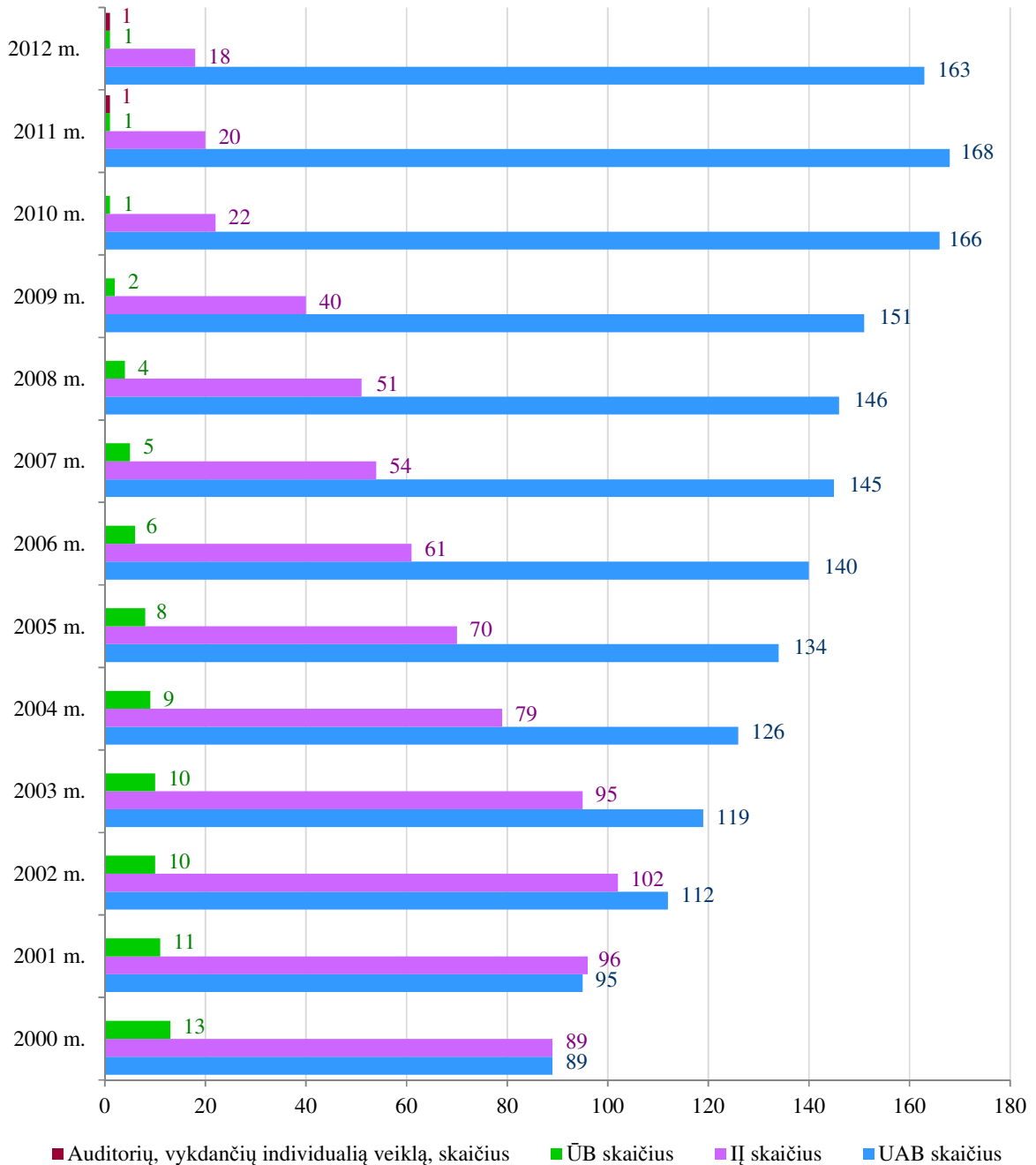

2012 metais 89 proc. audito įmonių buvo uždarnosios akcinės bendrovės (toliau – UAB), 10 proc. – individualios įmonės (toliau – IĮ), 0,5 proc. – tikrosios ūkinės bendrijos ir komanditinės ūkinės bendrijos (toliau – ŪB) ir 0,5 proc. – auditorių, vykdančių individualią veiklą (žr. 11 pav.). UAB skaičius nuolat didėjo, priešingai negu IĮ, kurių skaičius didėjo tik iki 2002 metų, o po to pradėjo mažėti. Audito įmonių IĮ ir ŪB skaičius mažėjo, o UAB didėjo ir dėl IĮ bei ŪB pertvarkymo į UAB, kas yra bendra juridinių asmenų teisinės formos keitimo tendencija. 2012 metais, lyginant su 2011 metais, audito įmonių, kurių teisinė forma UAB, padidėjo 1 proc., o IĮ sumažėjo 1 proc.

Iki 2011 m. balandžio 28 d. auditoriai pagal Audito įstatymo 27 straipsnio reikalavimus galėjo auditus atlikti tik būdami individualios audito įmonės savininkais, tikrosios ūkinės bendrijos ar komanditinės ūkinės bendrijos tikraisiais nariais arba dirbdami audito įmonėje. Po Audito įstatymo 1, 2, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 30, 32, 33, 34, 43, 44, 49, 50, 58, 59 straipsnių ir Įstatymo priedo pakeitimo ir papildymo įstatymo įsigaliojusio nuo

2011 m. balandžio 28 d. auditoriai gali registruoti individualią veiklą ir užsiregistravę į audito įmonių sąrašą praktikuoti savarankiškai. Vadovaujantis Audito įstatymo nuostatomis auditoriams, kurie audito veikla verčiasi savarankiškai, *mutatis mutandis* taikomos minėto įstatymo nuostatos, reglamentuojančios audito įmonių veiklą. 2011 metais vienas auditorius registravo individualią veiklą, siekdamas verstis audito veikla savarankiškai, ir buvo įrašytas į audito įmonių sąrašą. 2012 metais auditorių, kurie audito veikla verčiasi savarankiškai, skaičius nesikeitė, lyginant su 2011 metais.

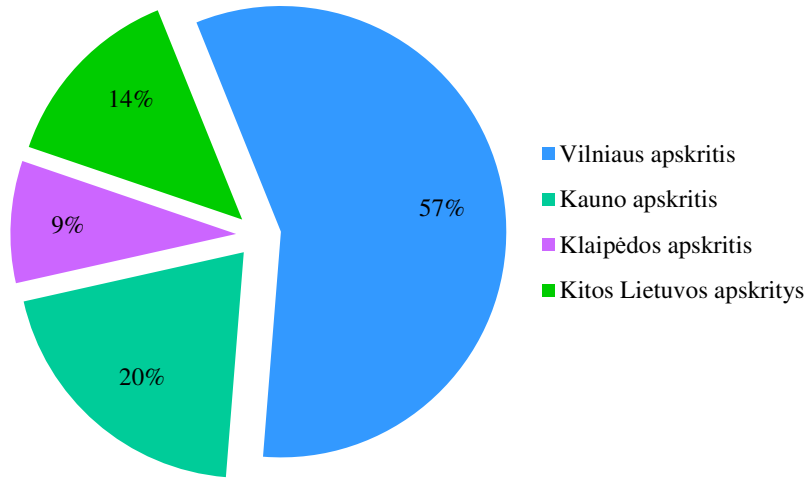
11 pav. Audito įmonių pasiskirstymas pagal teisinę formą 2000–2012 metais

2012 metais 93 proc. audito įmonių buvo įkurta Lietuvos apskričių centruose ir šis skaičius lyginant su 2011 metais nesikeitė. 12 pav. matyti audito įmonių pasiskirstymas pagal Lietuvos apskritis. Lyginant su 2011 metais, 2012 metais buvo nežymūs audito įmonių skaičiaus

pasikeitimai Lietuvos apskrityse: Klaipėdos apskrityje audito įmonių skaičius didėjo 1 proc., o kitose Lietuvos apskrityse mažėjo 1 proc. 2012 metais Vilniaus ir Kauno apskrityse esančių audito įmonių skaičius nesikeitė, lyginant su 2011 metais.

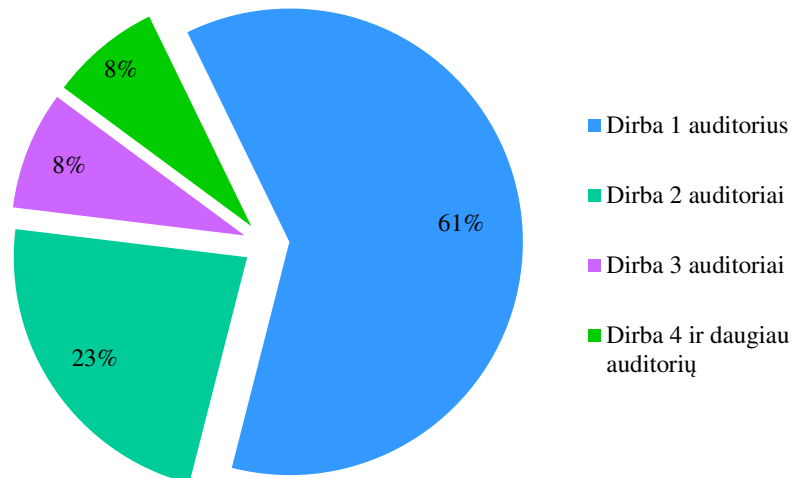
12 pav. Audito įmonių pasiskirstymas pagal Lietuvos apskritis 2012 metais

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatyme numatytais labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių apibrėžimais, Lietuvoje 2012 metais, kaip ir 2011 metais, veikė 97 proc. labai mažų ir mažų audito įmonių, todėl net 61 proc. audito įmonių dirbo tik po vieną auditorių (žr. 13 pav.). 2012 metais, lyginant su 2011 metais, pastebimas audito įmonių skaičiaus mažėjimas: audito įmonių, kuriose dirba 1 auditorius, skaičius sumažėjo 2,6 proc., audito įmonių, kuriose dirba 2 auditoriai, – 4,6 proc., o audito įmonių, kuriose dirba 3 auditoriai, – 11,8 proc. Audito įmonių, kuriose dirba 4 ir daugiau auditorių, skaičius 2012 metais nekito.

Lietuvoje veikia keturios didžiosios audito įmonės (UAB „DELOITTE LIETUVA“, UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ „ERNST & YOUNG BALTIC“, „KPMG Baltics“, UAB ir uždaroji akcinė bendrovė „PricewaterhouseCoopers“), kuriose dirbančių auditorių skaičius 2012 metais svyravo nuo 4 iki 13, 2011 metais šis skaičius svyravo nuo 7 iki 12.

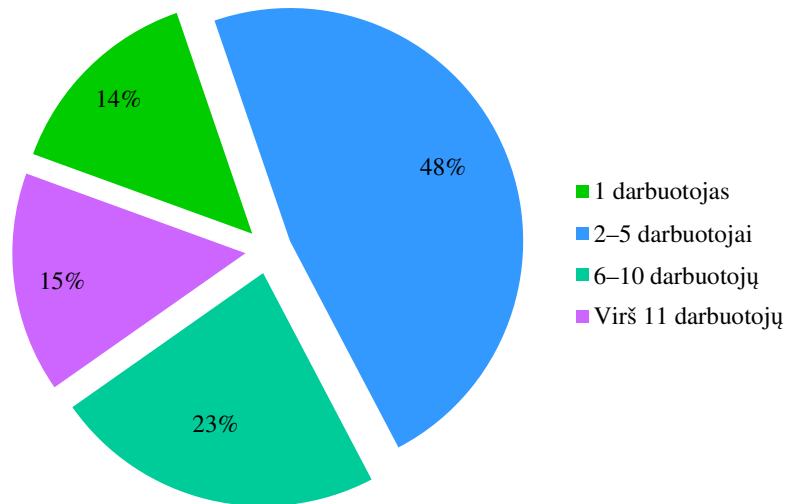
13 pav. Audito įmonių pasiskirstymas pagal jose dirbančių auditorių skaičių 2012 metais

2012 metais, lyginant su 2011 metais, visose įmonėse kito darbuotojų skaičius: audito įmonių, kuriose dirba 1 darbuotojas, skaičius sumažėjo 3,7 proc. audito įmonių, kuriose dirba

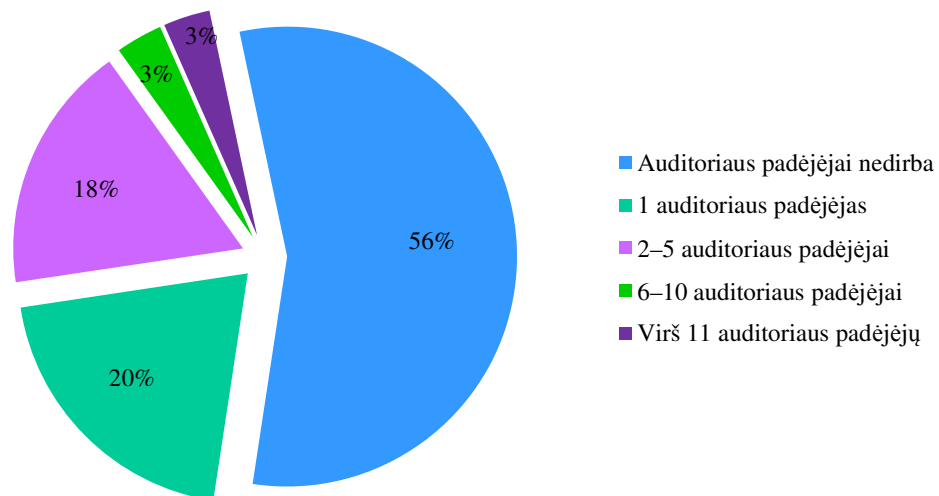
2–5 darbuotojai, – 6,5 proc., audito įmonių, kuriose dirba virš 11 darbuotojų, – 6,7 proc. 2012 metais audito įmonių, kuriose dirba 6–10 darbuotojų, skaičius didėjo 5 proc. 14 pav. matyti audito įmonių pasiskirstymas pagal jose dirbančių darbuotojų skaičių.

14 pav. Audito įmonių pasiskirstymas pagal jose dirbančių darbuotojų skaičių 2012 metais

2012 metais 44 proc. audito įmonių dirbo auditoriaus padėjėjai, kurie įtraukti į LAR tvarkomą auditoriaus padėjėjų sąrašą. Lyginant su 2011 metais, 2012 metais audito įmonių skaičius, kuriose dirbo auditoriaus padėjėjai, nesikeitė. 15 pav. matyti audito įmonių pasiskirstymas pagal jose dirbančių auditoriaus padėjėjų skaičių. 2012 metais, lyginant su 2011 metais, pastebimas audito įmonių skaičiaus, kuriose dirba 2–5 auditoriaus padėjėjai, padidėjimas 10,3 proc., taip pat 20 proc. padidėjo audito įmonių skaičius, kuriose dirba 11 ir daugiau auditoriaus padėjėjų. Tačiau 17,8 proc. sumažėjo audito įmonių, kuriose dirba 1 auditoriaus padėjėjas, skaičius ir 33,3 proc. – audito įmonių, kuriose dirba 6–10 auditoriaus padėjėjų, skaičius.

15 pav. Audito įmonių pasiskirstymas pagal jose dirbančių auditoriaus padėjėjų skaičių 2012 metais

5. INFORMACIJA APIE ATLIKTUS AUDITUS

Auditas – tai nepriklausomas audituojamos įmonės finansinių ataskaitų patikrinimas ir auditoriaus išvados pateikimas vadovaujantis teisės aktu, reglamentuojančių finansinių ataskaitų audito atlikimą, reikalavimais. Audito tikslai – nustatyti, ar:

1. finansinės ataskaitos visais reikšmingais atvejais teisingai parodo audituojamos įmonės finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus pagal teisės aktus, reglamentuojančius buhalterinę apskaitą ir finansinių ataskaitų sudarymą;
2. metiniame pranešime (konsoliduotajame metiniame pranešime) arba įmonės veiklos ataskaitoje (jeigu pagal teisės aktų reikalavimus jie rengiami) pateikti finansiniai duomenys atitinka metinių finansinių ataskaitų (metinių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų) duomenis.

Auditą gali atlikti tik auditorius, kuris dirba audito įmonėje arba audito veikla verčiasi savarankiškai, ir valstybių narių, ir valstybių ne narių auditorius, kuriam teisė atlikti auditą suteikta Audito įstatymo nustatyta tvarka.

Audito įstatyme yra numatyta, kad auditorius privalo:

- atlikdamas auditą, vadovautis įstatymais ir kitais teisės aktais, tarptautiniais audito standartais;
- laikytis Buhalterių profesionalų etikos kodekse nustatytų profesinės etikos principų;
- atlikęs auditą, pateikti auditoriaus išvadą.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymu, auditas privalomas:

- valstybės ir savivaldybės įmonėse;
- viešojo intereso įmonėse (akcinės bendrovės, kurios vertybiniais popieriais prekiaujama Lietuvos Respublikos ir (arba) bet kurios kitos valstybės narės reguliuojamoje rinkoje; bankai ir Centrinė kredito unija; finansų maklerio įmonės; kolektyvinio investavimo subjektai, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų įstatyme; pensijų fondai, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatyme ir Lietuvos Respublikos papildomo savanoriško pensijų kaupimo įstatyme; profesinių pensijų fondai, kaip jie apibrėžti Lietuvos Respublikos profesinių pensijų kaupimo įstatyme; kolektyvinio investavimo subjektų ir (arba) pensijų fondo (fondų) valdymo įmonės ir pensijų asociacijos; draudimo įmonės ir perdraudimo įmonės; Lietuvos centrinis vertybinių popierių depozitoriumas ir reguliuojamos rinkos operatorius);
- akcinėse bendrovėse;
- uždarosiose akcinėse bendrovėse, kuriose akcininkė yra valstybė ir (arba) savivaldybė;
- uždarosiose akcinėse bendrovėse, kooperatinėse bendrovėse (kooperatyvuose), tikrosiose ūkinėse bendrijose ir komandinėse ūkinėse bendrijose, kuriose visi tikrieji nariai yra akcinės bendrovės ar uždarnosios akcinės bendrovės, jeigu jų ne mažiau kaip du rodikliai paskutinę finansinių metų dieną viršija šiuos dydžius:
 - pardavimo grynosios pajamos per ataskaitinius finansinius metus – 12 mln. litų;
 - balanse nurodyto turto vertė – 6 mln. litų;
 - vidutinis metinis darbuotojų skaičius pagal sąrašą per ataskaitinius finansinius metus – 50.

Auditas taip pat gali būti atliekamas ir kitose įmonėse, jei tai numatyta kituose įstatymuose, įmonių įstatuose ar dėl kitų priežasčių.

2012 metais atliktų metinių auditų skaičius⁶ padidėjo 3 proc. lyginant su 2011 metais, kuriais atliktų metinių auditų skaičius, lyginant su 2010 metais didėjo 1 proc. 1 lentelėje matyti informacija apie atliktų metinių auditų skaičiaus pokytį procentais pagal audituotų įmonių

⁶ Į šį metinį auditų skaičių neįtraukti atlikti konsoliduotųjų finansinių ataskaitų auditai, tarpiniai auditai ir auditai atlikti užsienio šalyse.

formas⁷ 2011, 2012 metais. 2012 metais, kaip ir kiekvienais metais, daugiausiai t. y. 91 proc. (2011 metais taip pat sudarė 91 proc.) auditų viešojo intereso įmonėse atlieka didysis audito įmonių ketvertas⁸, audito įmonių, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių⁹, atliekamų metinių auditų viešojo intereso įmonėse skaičius sudaro 6 proc., kuris lyginant su 2011 metais padidėjo 2 proc., audito įmonių, kuriose dirba 2 auditoriai, – 1 proc., kuris lyginant su 2011 metais sumažėjo 3 proc., audito įmonių, kuriose dirba 1 auditorius, – 2 proc., kuris lyginant su 2011 metais padidėjo 1 proc. Atliktų metinių auditų skaičius įmonėse, kurioms privalomas auditas¹⁰, tarp audito įmonių¹¹ pasiskirto panašiai: audito įmonių, kuriose dirba 1 auditorius, atliktų metinių auditų įmonėse, kurioms privalomas auditas skaičius sudaro 26 proc., kuris lyginant su 2011 metais padidėjo 3 proc., audito įmonių, kuriose dirba 2 auditoriai, – 19 proc., kuris lyginant su 2011 metais sumažėjo 2 proc., audito įmonių, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, – 29 proc., kuris lyginant su 2011 metais nesikeitė, didžiojo audito įmonių ketveto – 26 proc., kuris lyginant su 2011 metais sumažėjo 1 proc.

1 lentelė. Atliktų metinių auditų skaičiaus pokytis procentais pagal audituotų įmonių formas 2011, 2012 metais

Įmonės forma	2012	2011	Pokytis, proc.
Viešojo intereso įmonėse	161	171	-6
Kitose AB	211	219	-4
Valstybės ir savivaldybių įmonėse	156	181	-14
UAB, kurioms privalomas auditas	1922	1789	7
Kitose įmonėse, kurioms privalomas auditas	128	112	14
Kitose įmonėse ¹²	902	894	1
Iš viso	3480	3366	3

2012 metais, kaip ir kiekvienais metais, daugiausia metinių auditų buvo atlikta UAB, kurioms privalomas auditas. 16 pav. matyti atliktų metinių auditų pasiskirstymas pagal audituojamų įmonių formas. 2012 metais pastebima, kad labiausiai atliktų metinių auditų skaičius, kuris sudarė 17,45 proc., didėjo audito įmonėse, kuriose dirba 1 auditorius, taip pat atliktų metinių auditų skaičius didėjo audito įmonėse, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, – 6,2 proc., didžiojo audito įmonių ketveto įmonėse – 2,12 proc. Tačiau 13,24 proc. sumažėjo audito įmonių, kuriose dirba 2 auditoriai, atliktų metinių auditų skaičius. 2012 metais, lyginant su 2011 metais, 7 proc. sumažėjo didžiojo audito įmonių ketveto atliekamų auditų skaičius viešojo intereso įmonėse, taip pat 3,41 proc. mažėjo audito įmonių, kuriose dirba 2 auditoriai, atliktų metinių auditų skaičius UAB, kurioms privalomas auditas. 2012 metais labiausiai stiprėjo audito įmonės, kuriose dirba 1 auditorius, jų atliekamų metinių auditų skaičius UAB, kurioms privalomas auditas didėjo 17,81 proc., o kitose įmonėse – 17,01 proc., taip pat didėjo ir audito įmonių, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, bei didžiojo audito įmonių ketveto atliekamų auditų skaičius: audito įmonės, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, atliktų metinių auditų skaičius UAB, kurioms privalomas auditas padidėjo 11,62 proc., o kitose įmonėse – 6,96 proc., didžiojo audito įmonių ketveto atliktų metinių auditų skaičius UAB, kurioms privalomas auditas

⁷ Informacijoje pateikiamoje apie atliktų metinių auditų skaičių pagal audituotas įmonių formas neįtraukti atlikti konsoliduotųjų finansinių ataskaitų auditai, tarpiniai auditai ir auditai atlikti užsienio šalyse.

⁸ UAB „DELOITTE LIETUVA“, UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ „ERNST & YOUNG BALTIC“, „KPMG Baltics“, UAB ir uždaroji akcinė bendrovė „PricewaterhouseCoopers“.

⁹ Išskyrus didžiųjų audito įmonių ketvertą.

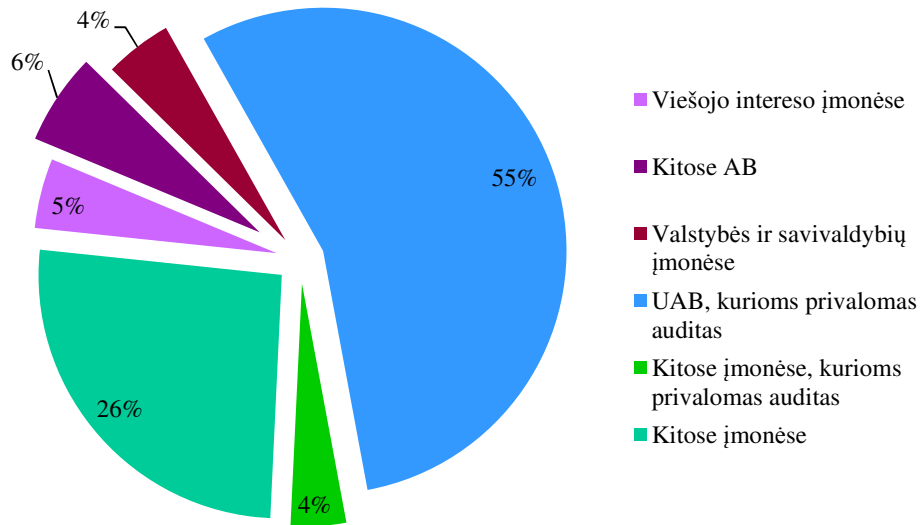
¹⁰ Įmonės, kurioms privalomas auditas: kitos AB, valstybės ir savivaldybių įmonės, UAB, kurioms privalomas auditas, kitos įmonės, kurioms privalomas auditas.

¹¹ Audito įmonės suskirstytos pagal jose dirbančių auditorių skaičių: audito įmonės, kuriose dirba 1 auditorius, audito įmonės, kuriose dirba 2 auditoriai, audito įmonės, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, didysis audito įmonių ketvertas.

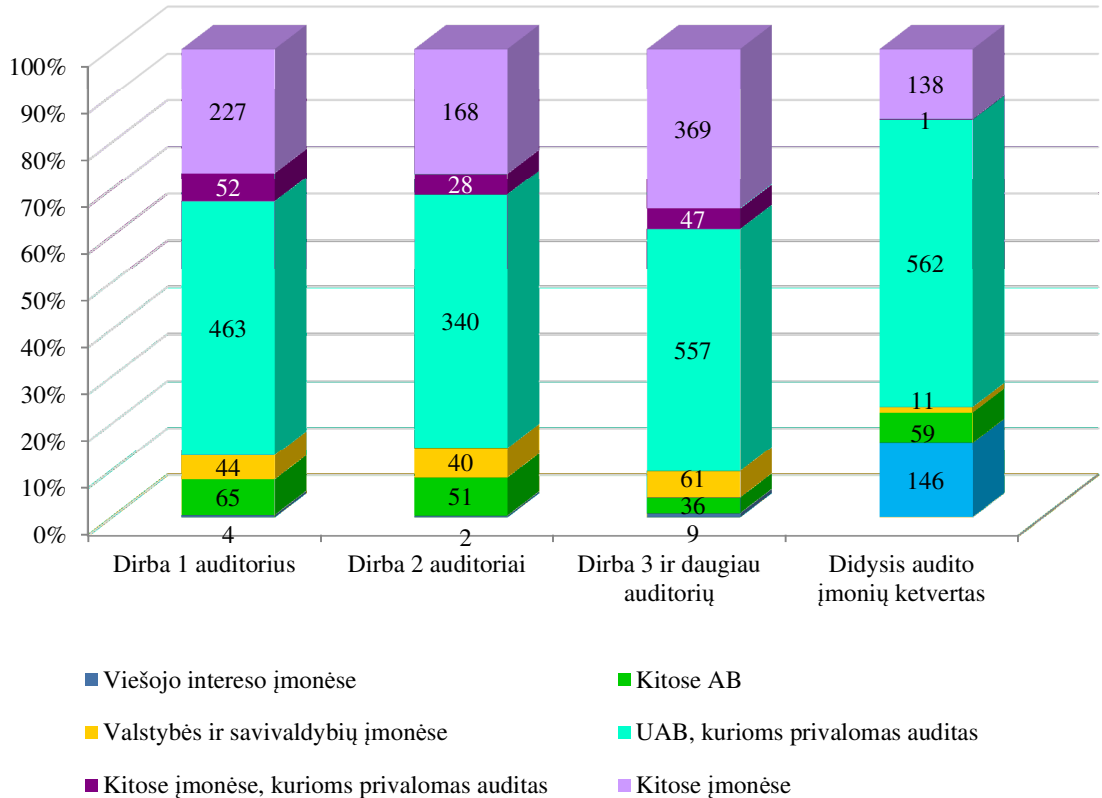
¹² Įmonės, kurioms auditas neprivalomas.

padidėjo 3,12 proc, kitose įmonėse – 6,15 proc. 17 pav. matyti atliktų metinių auditų skaičius pagal audito įmonėse dirbančių auditorių skaičių ir audituotų įmonių formas 2012 metais.

16 pav. Atliktų metinių auditų pasiskirstymas pagal audituojamų įmonių formas 2012 metais

17 pav. Atliktų metinių auditų skaičius pagal audito įmonėse dirbančių auditorių skaičių ir audituotų įmonių formas 2012 metais

Siekiant užtikrinti, kad auditas būtų atliktas visose įmonėse, kuriose privalomas, ir būtų laikomasi Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo nuostatų, nuo 2012 m. sausio 1 d. valstybės įmonė Registrų centras pradėjo taikyti įdiegtą sistemą, kuri pagal nustatytus kriterijus ir pateikiamus finansinių ataskaitų duomenis, tikrina, ar yra privalomas finansinių ataskaitų auditas. Jeigu finansinių ataskaitų auditas yra privalomas, tačiau prie finansinių ataskaitų rinkinio nepateikiama auditoriaus išvada, ataskaitas pateikęs asmuo gauna pranešimą, kad privalo pateikti ir auditoriaus išvadą. Informacija, kad finansinių ataskaitų auditas yra privalomas, tačiau auditoriaus išvada nebuvo pateikta, skelbiama viešai ir pabaigus finansinių ataskaitų pateikimo procesą. Ši tikrinimo sistema neužtikrina, kad įmonės laikytųsi Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo nuostatų ir finansines ataskaitas pateiktų su auditoriaus išvada, nes šiuo metu valstybės įmonė Registrų centras neturi galimybių nepriimti neaudituočių finansinių ataskaitų, kurioms auditas pagal teisės aktus privalomas.

Rengiant ir teikiant auditoriaus išvadą (jei reikalinga ir audito ataskaitą), nuo 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojo dar viena naujovė, kad įmonės kartu su finansinių ataskaitų rinkiniu turi pateikti ir auditoriaus išvadą bei audito ataskaitą, kurios turi būti pasirašytos auditą atlikusio auditoriaus kvalifikuotu sertifikatu patvirtintu elektroniniu parašu. Šia priemone yra siekiama užtikrinti valstybės įmonei Registrų centrui pateikiamos informacijos teisingumą.

Vadovaujantis Audito įstatymu, auditorius atlikęs auditą, privalo pateikti auditoriaus išvadą. Auditoriaus išvada – tai dokumentas, kuriame auditorius, kitos valstybės narės auditorius arba valstybės ne narės auditorius, be kitų privalomų dalykų, pareiškia savo nuomonę apie audituotas finansines ataskaitas.

Auditoriaus išvadą sudaro:

- įžanga. Joje nurodomas audito objektas – finansinės ataskaitos arba konsoliduotosios finansinės ataskaitos – ir teisės aktai, kuriais vadovaujantis buvo parengtos finansinės ataskaitos arba konsoliduotosios finansinės ataskaitos;
- audito aprašomoji dalis. Joje nurodoma, pagal kokius audito standartus buvo atliktas auditas;
- auditoriaus nuomonė. Joje nurodoma, ar finansinės ataskaitos arba konsoliduotosios finansinės ataskaitos visais reikšmingais atvejais teisingai parodo įmonės arba įmonių grupės finansinę būklę, veiklos rezultatus ir pinigų srautus pagal buhalterinę apskaitą ir finansinių ataskaitų sudarymą reglamentuojančius teisės aktus. Auditoriaus nuomonė gali būti teigiama, sąlyginė, neigiama arba, jeigu auditorius negali pareikšti nuomonės, – atsisakymas pareikšti nuomonę;
- nuoroda į dalykus. Dalykai, į kuriuos auditoriai atkreipia dėmesį, bet dėl jų nekeičia savo nuomonės;
- nuomonė, ar įmonės metiniame pranešime (konsoliduotajame metiniame pranešime) pateikti finansiniai duomenys atitinka metinių finansinių ataskaitų (metinių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų) duomenis, – jeigu audituojama įmonė turi rengti metinį pranešimą teisės aktų nustatyta tvarka, arba nuomonė, ar įmonės veiklos ataskaitoje pateikti duomenys atitinka metinių finansinių ataskaitų duomenis, – jeigu audituojama įmonė turi pateikti veiklos ataskaitą teisės aktų nustatyta tvarka arba veiklos ataskaitą parengia savo nuožiūra.

Auditorių pareikštų nuomonių pasiskirstymas pagal jų pobūdį laikotarpiu nuo 2009 metų iki 2012 metų buvo panašus (žr. 2 lentelę). 2012 metais auditorių pareikštų besąlyginių be dalyko pabrėžimo pastraipos nuomonių skaičius, lyginant su 2010 metais, padidėjo 3,5 proc., priešingai negu pareikštų besąlyginių su dalyko pabrėžimo pastraipa nuomonių skaičius, kuris sumažėjo 2,2 proc., o sąlyginių nuomonių – 1,4 proc.

2 lentelė. Auditorių pareikštų nuomonių pasiskirstymas procentais pagal jų pobūdį laikotarpiu nuo 2009 metų iki 2012 metų

Auditorių pareikštos nuomonės	2012 m.	2011 m.	2010 m.	2009 m.
Besąlyginė be dalyko pabrėžimo pastraipos	65,3 %	63,4 %	61,8 %	62,1 %
Besąlyginė su dalyko pabrėžimo pastraipa	9,1 %	10,1 %	11,3 %	10,4 %
Sąlyginė	25,1 %	25,9 %	26,5 %	26,8 %
Neigiama	0,1 %	0,2 %	0,2 %	0,2 %
Atsisakyta pareikšti	0,4 %	0,4 %	0,2 %	0,5 %

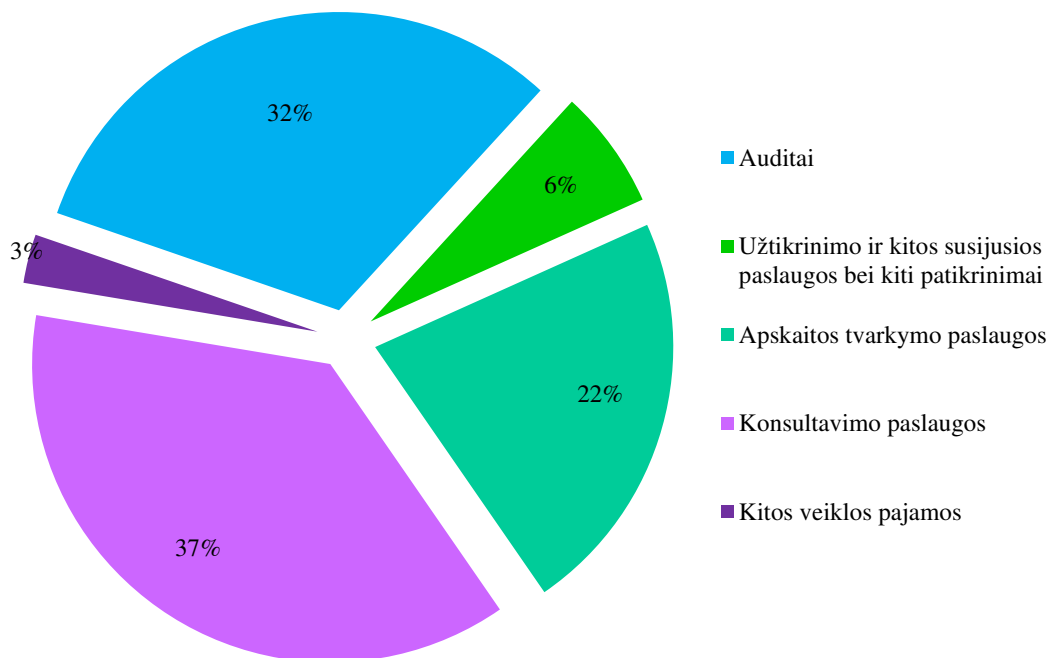
6. INFORMACIJA APIE AUDITO ĮMONIŲ PAJAMAS IR AUDITUI SKIRIAMUS IŠTEKLIUS

Vadovaujantis Audito įstatymu, audito įmonės turi teisę verstis šia veikla:

- atlikti auditą;
- teikti užtikrinimo ir kitas susijusias paslaugas;
- verstis kita veikla, neprieštaraujančia Buhalterių profesionalų etikos kodekse nustatytiems profesinės etikos principams.

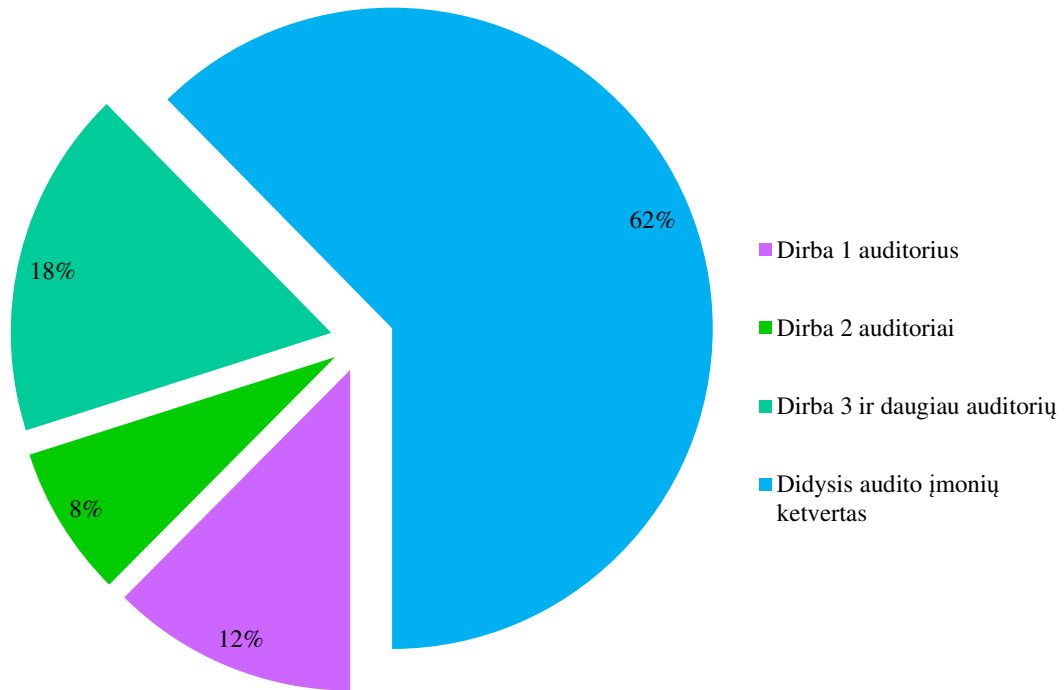
2012 metais audito įmonių pajamos siekė beveik 176 mln. Lt. Lyginant su 2011 metais, 2012 metais audito įmonių pajamos išaugo 1,3 proc., ir šis augimas buvo nežymus, lyginant su 2011 metais, kai audito įmonių pajamos išaugo 9 proc. Nors audito įmonių pajamos didėjo, tačiau pajamos iš atliktų metinių auditų ir toliau mažėjo 1,6 proc. 18 pav. matyti audito įmonių pajamų pasiskirstymas pagal veiklos sritis.

18 pav. Audito įmonių pajamų pasiskirstymas pagal veiklos sritis 2012 metais

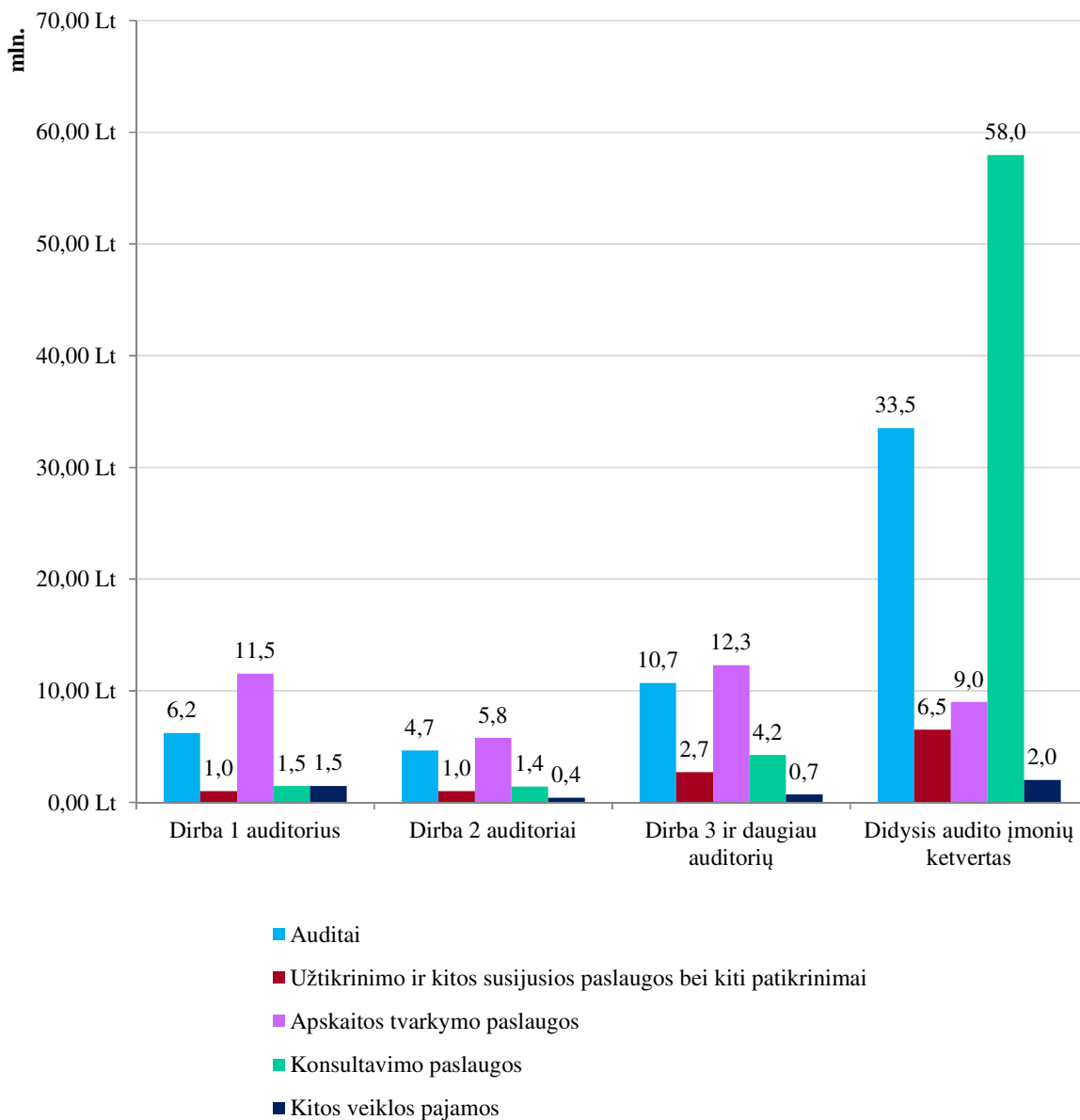
2012 metais, pastebima, kad audito įmonių, kuriose dirba 2 auditoriai, audito pajamos mažėjo 18,59 proc., taip pat 4,41 proc. mažėjo didžiojo audito įmonių ketverto audito pajamos, tačiau stiprėjo audito įmonės, kuriose dirba 1 auditorius, ir jų audito pajamos išaugo 23,15 proc. taip pat 5,2 proc. augo audito įmonių, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, audito pajamos (žr. 19 pav.).

19 pav. Audito įmonių pajamų pasiskirstymas pagal jose dirbančių auditorių skaičių 2012 metais

2012 metais visų audito įmonių mažėjo pajamos iš užtikrinimo ir kitų susijusių paslaugų bei kitų patikrinimų: audito įmonių, kuriose dirba 1 auditorius, minėtos pajamos sumažėjo 16,12 proc., audito įmonių, kuriose dirba 2 auditoriai, – 27,23 proc., audito įmonių, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, – 7,28 proc., didžiojo audito įmonių ketverto – 19,36 proc. 2012 metais didžiausi pokyčiai pastebi tarp audito įmonių kitos veiklos pajamų: didžiojo audito įmonių ketverto kitos veiklos pajamos didėjo – 146,93 proc., audito įmonių, kuriose dirba 1 auditorius, – 14,53 proc., audito įmonių, kuriose dirba 2 auditoriai, kitos veiklos pajamos mažėjo 50,23 proc., o audito įmonių, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, – 13,92 proc. Pajamos iš apskaitos tvarkymo paslaugų labiausiai didėjo didžiojo ketverto audito įmonėse ir šis pajamų didėjimas siekė 15,48 proc., kai tuo tarpu kitose audito įmonėse minėtų pajamų didėjimas buvo mažesnis: audito įmonių, kuriose dirba 1 auditorius, pajamos iš apskaitos tvarkymo paslaugų padidėjo 2,2 proc., audito įmonių, kuriose dirba 2 auditoriai, – 9,6 proc., audito įmonių, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, – 1,95 proc. Pajamos iš konsultavimo paslaugų 1,72 proc. mažėjo tik audito įmonėse, kuriose dirba 2 auditoriai, kitose audito įmonėse šios pajamos didėjo: audito įmonių, kuriose dirba 1 auditorius, pajamos iš konsultavimo paslaugų padidėjo 18,17 proc., audito įmonių, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, – 6,02 proc., didžiojo ketverto audito įmonėse – 3,23 proc. 20 pav. matyti audito įmonių pajamų pasiskirstymas pagal veiklos rūšis ir audito įmonėse dirbančių auditorių skaičių.

20 pav. Audito įmonių pajamų pasiskirstymas pagal veiklos rūšis ir audito įmonėse dirbančių auditorių skaičių 2012 metais

2012 metais audito atlikimui buvo skirta 545 tūkst. val. 2012 metais audito atlikimui skiriamų val. skaičius padidėjo 2,43 proc. Audito atlikimui skiriamų val. skaičius 11,93 proc. padidėjo audito įmonėse, kuriose dirba 1 auditorius, ir 10,69 proc. – audito įmonėse, kuriose dirba 3 ir daugiau auditorių, tačiau 7,79 proc. sumažėjo audito įmonėse, kuriose dirba 2 auditoriai, ir 1,29 proc. – didžiojo ketveto audito įmonėse. 2012 metais auditoriai vieno audito atlikimui vidutiniškai skyrė 145 val. Daugiausiai val., vidutiniškai 237 val., vienam auditui atlikti skyrė didžiųjų audito įmonių ketvertas, o mažiausiai, vidutiniškai 101 val., – audito įmonės, kuriose dirba 1 auditorius. 3 lentelėje pateikta informacija apie audito įmonių vienam auditui sugaištą vidutinį laiką pagal audituojamos įmonės formą.

3 lentelė. Audito įmonių vienam auditui sugaištas vidutinis laikas pagal audituojamos įmonės formą 2012 metais

	Vidutinis vienam auditui skiriamas laikas, val.
Viešojo intereso įmonėse	300
Kitose AB	173
Valstybės ir savivaldybės įmonėse	125
UAB, kurioms privalomas auditas	159
Kitose įmonėse, kurioms privalomas auditas	125
Kitose įmonėse	102

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos audito įstatymu, atlyginimas už audito atlikimą turi būti toks, kad auditas būtų atliekamas vadovaujantis profesinės etikos principų ir tarptautinių audito standartų reikalavimais. Paskutinius kelerius metus vidutinis audito atlikimo valandinis įkainis mažėja: 2012 metais, lyginant su 2011 metais, audito atlikimo valandinis įkainis mažėjo nuo 114 Lt/ val. iki 101 Lt/ val. Didžiausias vidutinis audito atlikimo valandinis įkainis, kuris siekė 138 Lt/ val. buvo didžiojo ketverto įmonėse, o mažiausias, siekiantis 60 Lt/ val. – audito įmonėse, kuriose dirbo 1 auditorius (žr. 3 lentelė).

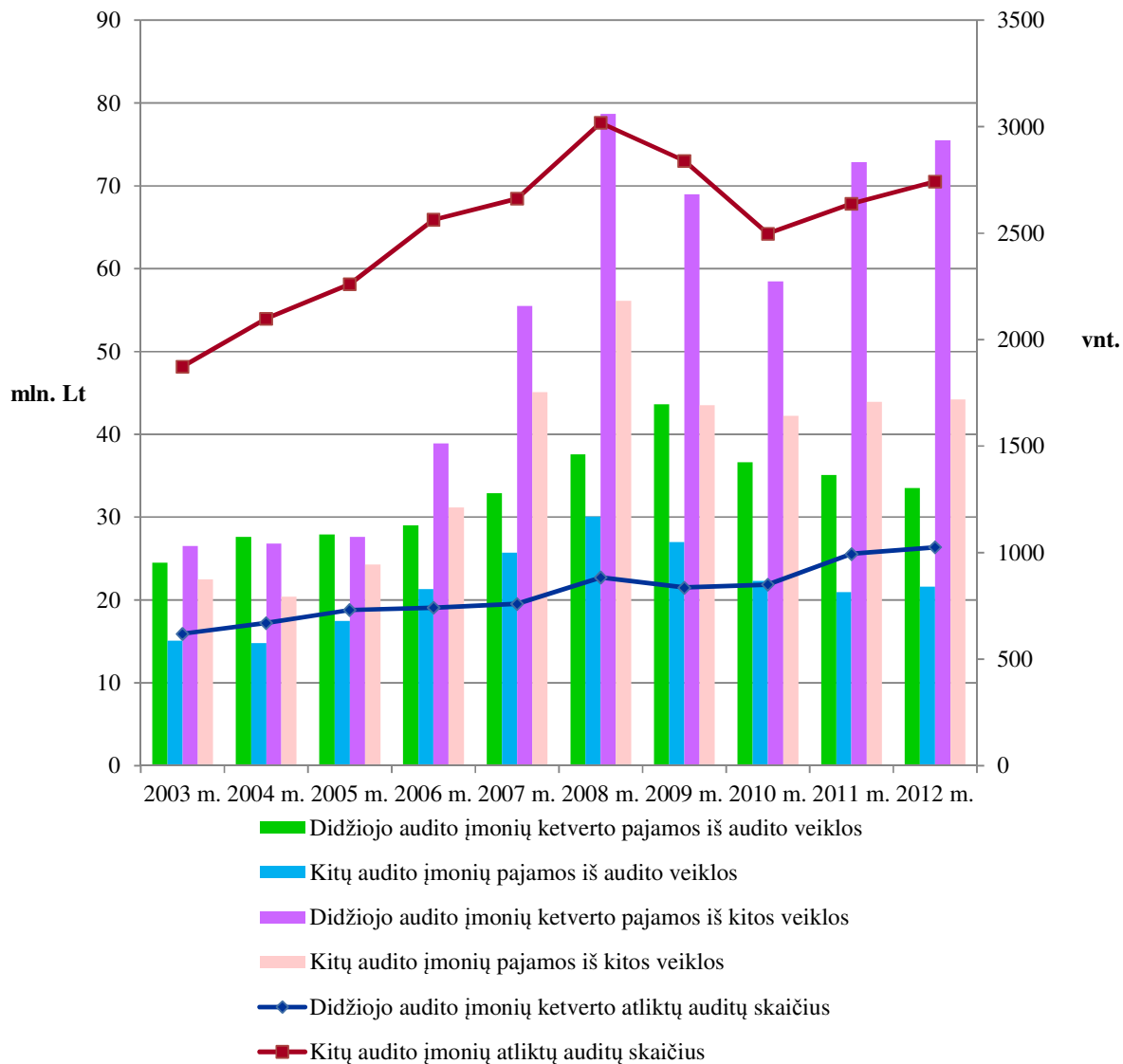
4 lentelė. Audito įmonių ištekliai, pagal audito įmonėse dirbančių auditorių skaičių 2012 metais

Audito įmonės pagal jose dirbančių auditorių skaičių	Vienam auditui skiriamas laikas, val.	Pokytis, proc.	Vieno audito kaina, Lt	Pokytis, proc.	Audito paslaugos kaina, Lt/val.	Pokytis, proc.
1 auditorius	101	-4,58	6846	5,28	68	9,16
2 auditoriai	115	6,03	6926	-6,25	60	-12,34
3 ir daugiau auditorių	115	3,17	9247	-1,61	81	-5,00
Didysis audito įmonių ketvertas	237	-3,41	32668	-6,27	138	-3,46
Visos audito įmonės	145	2,11	14630	0,65	101	-11,21

Audito įmonių pajamos ir atliekamų auditų skaičius nuo 2010 metų pradėjo didėti (žr. 21 pav.), nors kitų audito įmonių¹³ pajamos iš audito padidėjo tik 2012 metais. Didžiojo audito įmonių ketverto ir kitų audito įmonių atliekamų auditų skaičius skiriasi beveik tris kartus, ir šis santykis po truputį kas metai mažėja, taip pat didysis audito įmonių ketvertas iš audito veiklos pajamų gauna daugiau negu kitos audito įmonės.

¹³ Išskyrus didįjį audito įmonių ketvertą.

21 pav. audito įmonių audito pajamų ir atliktų auditų skaičiaus palyginimas 2012 metais

2012 metais didžiausi teigiami pokyčiai pastebimi audito įmonėse, kuriose dirba 1 auditorius, šių audito įmonių atliekamų auditų skaičius ir pajamos 2012 metais didėjo labiausiai. Sunkiau sekėsi audito įmonėms, kuriose dirba 2 auditoriai, šių audito įmonių atliekamų auditų skaičius ir audito pajamos tik mažėjo ir tam įtakos turėjo sumažėjęs valandinis įkainis. Nors vidutinė audito kaina beveik visose audito įmonėse mažėjo, tačiau audito įmonėse, kuriose dirba 1 auditorius, didėjo, todėl būtų galima teigti, kad audito įmonės, kuriose dirba 1 auditorius, atsigauja sparčiau negu kitos audito įmonės ir joms audito rinkoje sekėsi lengviau konkuruoti. Taip pat 2012 metais pastebima, kad audito įmonės traukėsi mažindamos darbuotojų skaičių.

7. INFORMACIJA APIE ATLIKTO AUDITO KOKYBĖS UŽTIKRINIMĄ

Viena iš pagrindinių LAR vykdomų funkcijų – atlikto audito kokybės užtikrinimas. Ši funkcija, atsižvelgiant į Audito direktyvą ir Audito įstatymo reikalavimus, yra įgyvendinama LAR kartu su Audito ir apskaitos tarnyba. LAR funkcijas, susijusias su audito kokybės užtikrinimu atlieka kolegialus LAR organas – Audito kokybės kontrolės komitetas. LAR nustato atlikto audito kokybės užtikrinimo įgyvendinimo tvarką ir suderina ją su Audito ir apskaitos

tarnyba. Siekiant užtikrinti auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybę, LAR organizuoja auditorių ir audito įmonių atlikto audito kokybės peržiūras (toliau – peržiūra) taip, kad ne rečiau kaip kartą per 6 metus būtų patikrinti visi auditoriai ir audito įmonės, o auditoriai ir audito įmonės, atlikusios viešojo intereso įmonių auditą, arba, kurių peržiūros ir (ar) atlikto audito tyrimo (toliau – tyrimas) metu buvo nustatyta audito atlikimo trūkumų (toliau – trūkumai) – ne rečiau kaip kartą kas 3 metus.

Audito ir apskaitos tarnyba atlikto audito kokybės užtikrinimą vykdo atlikdama tyrimus. Tyrimai – audito kokybės patikrinimai, kuriuos esant Audito įstatyme numatytiems atvejams atlieka specialius reikalavimus atitinkantys Audito ir apskaitos tarnybos darbuotojai.

Peržiūras atlieka auditoriai kontrolieriai, kuriuos tvirtina ir atšaukia Audito ir apskaitos tarnyba LAR teikimu ir jos atliekamos vadovaujantis Audito ir apskaitos tarnybos patvirtinta Atlikto audito kokybės peržiūros metodika. Pagal šios metodikos reikalavimus auditorius kontrolierius turi siekti, kad peržiūrai parenkamos užduotys atspindėtų visas auditoriaus audituotas veiklos sritis ir kad peržiūra atskleistu galimus trūkumus. Atsižvelgiant į ypatingą svarbą visuomenei, auditorius kontrolierius į tikrinamas užduotis privalo įtraukti konsoliduotųjų finansinių ataskaitų auditus ir viešojo intereso įmonių auditus, jeigu auditorius tokias įmones auditavo. Vadovaujantis Atlikto audito kokybės peržiūros metodika, auditorius kontrolierius, atlikdamas peržiūrą, tikrina su konkrečiu atliktu auditu susijusius dokumentus, kad:

- nustatyti, kaip laikomasi 1-ojo Tarptautinio kokybės kontrolės standarto nuostatų;
- nustatyti, kaip laikomasi tarptautinių audito standartų nuostatų;
- nustatyti, kaip laikomasi nacionaliniu audito standartu nuostatų¹⁴;
- nustatyti, kaip laikomasi nepriklausomumo ir kitu profesinės etikos principų;
- LAR prezidiumo nustatyta tvarka įvertintų auditui panaudotų išteklių kokybę ir kiekybę, gautą atlyginimą už auditą;
- nustatyti, kaip laikomasi su audito atlikimu susijusių teisės aktų nuostatų.

Informacija apie LAR atliktas peržiūras nuo 2008 iki 2012 metų pateikiama 5 lentelėje.

5 lentelė. Informacija apie LAR atliktas peržiūras nuo 2008 iki 2012 metų

Laikotarpis	Audito įmonių, įtrauktų į peržiūros planą, skaičius	Auditorių, įtrauktų į peržiūros planą, skaičius	Auditavo viešojo intereso įmonės		Ankstesniais laikotarpiais buvo nustatyta trūkumų	
			Audito įmonių skaičius	Auditorių skaičius	Audito įmonių skaičius	Auditorių skaičius
2012 m.	42	68	8	13	9	11
2011 m.	22	24	2	2	1	1
2010 m.	46	65	6	13	12	14
2009 m.	30	54	10	15	15	16
2008 m.	30	42	2	13	8	20

LAR siekia efektyviau ir geriau tarnauti LAR nariams, didinti audito ir kitų teikiamų paslaugų kokybę, stiprinti Lietuvos auditorių vardą ir įgyvendinti LAR misiją koordinuoti auditorių ir audito įmonių veiklą, užtikrinti nepriklausomo audito ir susijusių profesinių paslaugų kokybę bei stiprinti Lietuvos auditorių vaidmenį nacionaliniu ir tarptautiniu mastu.

¹⁴ Taikoma iki 2009 m. sausio 1 d. prasidedančių ataskaitinių laikotarpių auditui, kuris atliktas pagal nacionalinius audito standartus.